

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 52/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi jäteverolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä lokakuuta 1998 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi jäteverolain muuttamisesta (HE 159/1998 vp).

Eduskunta-aloite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— lakialoite LA 60/1998 vp (Riitta Korhonen /kok) laiksi jäteverolain 5 §:n muuttamisesta.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti eduskunnan ympäristövaliokunta on antanut asiasta lausunnon (YmVL 17/1998 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- tutkija Virpi Haapakari, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Ari Seppänen, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Tero Kuitunen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Raisa Valli, liikenneministeriö
- ympäristönsuojelusihteri Pentti Forsten, Porin kaupungin ympäristötoimisto
- ympäristölakimies Leena Eränkö, Suomen Kuntaliitto
- jätehuoltojohtaja Juha Kaila, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta YTV
- ympäristölakimies Kurt Hemnell, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
- lainopillinen asiamies Anna Lundén, Suomen Yrittäjät ry
- asiamies Reijo S. Lehtinen, Rakennusteollisuuden Keskusliitto
- talouspäälikkö Rauha Hätönen, Stenberg-Yhtiöt Oy
- tuotepäälikkö Lassi Hietanen, VTT-Energia Oy
- toimitusjohtaja Lauri Kivekäs, Lohja Rudus Ympäristöteknologia Oy Ab..

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Kaatopaikalle toimitettavan jätteen verosta säädetään 1 päivänä syyskuuta 1996 voimaan tul-

leessa jäteverolaissa. Jätevero suoritetaan valtiolle, ja sillä on sekä valtiontaloudellisia että ympäristöpoliittisia tavoitteita.

Käsiteltävänä olevan esityksen tavoitteena on täsmentää ja selkeyttää jäteverolakia siten, että se nykyistä paremmin kannustaisi lain ympäristötavoitteen mukaisesti jätteen hyödyntämiseen ja kaatopaikalle sijoittamisen vähentämiseen. Täsmennysten tavoitteena olisi välttää lain soveltamiskäytännössä ilmenneitä yksittäisiä lain ympäristötavoitteen kannalta ristiriitaisia tilanteita.

Jäteverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hyödynnettävää ja käsiteltävää jätettä voitaisiin varastoida verotta erillisellä varastoimisalueella kolmen vuoden ajan.

Varastoimisalueen pitäjälle ehdotetaan säädettäväksi kirjanpito- ja tietojenantovelvollisuus. Jos jätettä säilytettäisiin alueella yli kolmen vuoden ajan, sinne varastoituja jätteitä verotettaisiin kuten kaatopaikalle toimitettavia jätteitä.

Ehdotuksen mukaan jäteveroa ei kannettaisi jätteestä, joka hyödynnetään jäteveron piirissä

olevan kaatopaikan välittömissä rakenteissa ja rakennuksissa tai joka hyödyntämistarkoituksessa sijoitetaan maan päälle tai maahan muualla kuin varsinaisella kaatopaikalla. Kaatopaikalla tapahtuvan hyödyntämisen verottomuus ei koskisi lasijätettä.

Jäteverolakiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi myös eräitä muita veronalaisen kaatopaikan määritelmään liittyviä lähinnä teknisluonteisia täsmennyksiä.

Hallituksen esitykseen sisältyy lisäksi eräitä siirtymäsäännöksiä koskevia ehdotuksia.

Eduskunta-aloite

Käsittelyn lakialoitteen mukaan jäteveroa ei tarvitse suorittaa hyödynnettävästä jätteestä, joka välivarastoidaan kaatopaikalle tätä varten varatulla erillisellä alueella ja joka toimitetaan pois kaatopaikalta enintään viisi vuotta kestävän välivarastoinnin jälkeen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä.

Käsiteltävänä oleva jäteverolain muutosehdotus poistaisi veron kaatopaikoilta silloin, kun ne hyödyntävät jätettä. Tämä johtaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan siihen, että jätettä ohjautuu tältä osin uudestaan kaatopaikoille ja hyvin käyntiin lähtenyt betonikierrätystoiminta joudutaan lopettamaan. Veron ansiosta on Suomeen rakentunut lähes kaikki aluekeskukset kattava betonikierrätysjärjestelmä, jossa on saadun selvityksen mukaan mukana jo 15 yritystä. Jätevero on toiminut tässä asiassa esimerkillisesti: Jäte on ohjautunut pois kaatopaikoilta ja kierrätysmäärä on kasvanut vuoden kuluessa 10 000 tonnista/v 100 000 tonniin/v. Tämän merkitys valtakunnallisen rakennusjätteen kierrätystavoitteen kannalta on ratkaiseva.

Kierrätyksessä betonijäte jalostetaan korkealuokkaiseksi maanrakennusaineksi, jolla korva-

taan kaksinkertainen määrä luonnon kiviaineksiä: soraharjuja ja kallioalueita. Näin on tehty kuluvana vuonna mm. Lahden moottoritietyömaalla sekä kymmenissä muissa katu-, tie- ja kenttärakennuskohteissa. Ympäristökelpoisuus ja muut laatuasiat ovat kierrätyksessä tarkkaan valvottuja. Ilman veroa ei kierrätys pysty kilpailemaan kaatopaikkojen kanssa, koska niissä jäte sijoitetaan käsittelemättömänä ja laatua valvomatta varsinaisen jätetäytön sekaan ns. tukirakenteeksi.

Yleisenä periaatteena jäteverolain muutosesityksessä on pyritty mahdollisimman pitkälle nojautumaan ympäristösäädösten määritelmiin. Rakennusjätteistä annetun valtioneuvoston päätöksen (295/1997) 5 §:n 1 momentissa luettelaa ne jäteryhmät, joita lajitteluvaikeus koskee. Momentin 1 kohdassa betonijätteiden ohella on lueltu tiili-, kivennäislaatta-, keramiikka- ja kipsijätteet. Jätelajit on kyseisessä säädöksessä ryhmitelty omaksi ryhmäkseen, koska ne ovat kaikki kiviainespohjaisia rakennusjätteitä.

Muilta osin nämä jätelajit poikkeavat kuitenkin toisistaan niin syntypaikan, ominaisuuksien kuin käyttökohteidenkin osalta, eli jätelajien ryhmitelyn voidaan päätöksessä katsoa perustuvan suurelta osin säädöstekniikkaan. Näin ollen voidaan betonijätteen verokohtelu jäteverolaissa erottaa muiden mainittujen rakennusjätteiden verokohtelusta.

Jos kaatopaikan rakenteissa hyödynnettävä murskaamaton betonijäte halutaan sulkea verottomuuden ulkopuolelle, voidaan muutettavaksi ehdotetun jäteverolain 5 §:n 2 momentti muotoilla siten, että verottomana jätteenä ei pidetä lasijätettä eikä halkaisijaltaan yli 150 millimetrin kokoisista kappaleista koostuvaa betonijätettä.

Käytännössä muutoksella rajattaisiin kaatopaikalla hyödynnettävä murskaamaton betonijäte verottomuuden ulkopuolelle. Rajausta ei sen sijaan koskisi muuta kiviainesperäistä rakennusjätettä. Nykyistä jäteverolakia sovellettaessa verottoman betonimurskeen koon ylärajana on ollut 150 millimetriä ja raja on osoittautunut käytännössä toimivaksi. Lisäksi, jo ehdotetun 5 §:n 1 momentin velvoitteen mukaisesti, verottoman jätteen tulee olla muista jätteistä eroteltua. Näin ollen verottoman betonijätteen tulee olla puhdistettu muista materiaaleista, kuten betoniteräksestä, puusta, tiilistä sekä eristeistä.

Muutos ei vaikuttaisi betonijätteen verokohdeluun kaatopaikan ulkopuolella olevissa hyödyntämiskohteissa. Ehdotetun 2 §:n 3 momentin mukaisesti jäteverolain soveltamisalan ulkopuolelle rajataan paikka, jossa jäte hyödynnetään. Näitä hyödyntämispaikkoja muutos ei koskisi.

Betonijätteen kierrätyksen turvaamiseksi valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 5 §:n 2 momenttiin lisätään edellä selostettu säännös, jossa halkaisijaltaan yli 150 millimetrin kokoisista kappaleista koostuva betonijäte rinnastetaan lasijätteeseen (*Valiokunnan muutosehdotus*).

Jäteverolaki koskee nykyisessä muodossaan vain yleisille kaatopaikoille ja niihin rinnastettaville kaatopaikoille toimitettavia jätteitä. Sitä vastoin laki ei koske jätteitä, jotka sijoitetaan yksityisille kaatopaikoille. Verotuksen kohtaan-

to jää siten riippumaan siitä, järjestääkö jätteen tuottaja itse kaatopaikan jätteilleen vai turvautuu hän yleisiin kaatopaikkoihin. Itse tosiasiatapahtuma — jätteiden sijoitus kaatopaikalle — on kuitenkin molemmissa tapauksissa sama. Valtiovarainvaliokunta katsoi jäteverolakia koskeneessa mietinnössään VaVM 19/1996 vp, ettei tässä toteudu verolaeille yleisesti asetettava tasapuolisuusvaatimus.

Valiokunta edellytti hallituksen huolehtivan jäteverolain jatkovalmistelusta siten, että verotus kohtelee tasapuolisesti kaikkia kaatopaikkoja.

Myös ympäristövaliokunta on pitänyt hyvin tärkeänä, että lain soveltamisala laajennetaan koskemaan yksityisille kaatopaikoille vietäviä jätteitä. Saadun selvityksen mukaan asia on valmisteilla työryhmässä, jonka määräaika päättyy maaliskuussa 1999. Ympäristövaliokunta on kiirehtynyt uudistuksen toteuttamista. Jäteverolain soveltamisalan laajentaminen on osa tavoitteesta siirtää verotuksen painopistettä työn verotuksesta ympäristöverotukseen.

Käsittelmänsä aloitteen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Päätösehdotus

Valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 5 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) ja

että lakialoitteeseen 60/1998 vp sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

5 §

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna verottomana jätteenä ei pidetä lasijätettä *eikä*

VaVM 52/1998 vp — HE 159/1998 vp

*halkaisijaltaan yli 150 millimetrin kokoisista
kappaleista koostuvaa betonijätettä .*

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Jukka Roos /sd
jäs.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Oiva Savela /kok
	Ulla Anttila /vihr	Jukka Vihriälä /kesk
	Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Jorma Vokkolainen /vas
	Heikki Järvenpää /kok	vjäs. Ulla Juurola /sd (osittain)
	Bjarne Kallis /skl	Hannu Kemppainen /kesk (osittain)
	Timo Laaksonen /vas	Arto Lapiolahti /sd (osittain)
	Reijo Laitinen /sd	Lauri Metsämäki /sd
	Markku Lehtosaari /kesk	Markku Pohjola /sd
	Håkan Malm /r	Matti Saarinen /sd.
	Maija Rask /sd	